

EL LLENGUATGE

Relatiu

És ben sabut que en català no existeix cap terme relatiu possessiu, dit altrament, cap pronom relatiu que sigui l'equivalent del «cuyo» del castellà o del «dont» del francès. Fabra, després de rebutjar l'ús que els escriptors del seu temps feien de *qual* i de *quin* amb valor de relatiu possessiu —i que avui algú encara manté, no per tossuderia sinó per falta d'informació—, totalment arbitrari i artificios, va proposar la reintroducció de la perífrasi amb què la llengua medieval resolva aquest cas, i que avui ja ha esdevingut ben normal en la llengua literària. En lloc, doncs, de construccions com «És un senyor qual avi havia fet la guerra de Cuba» o «Té una casa de quines finestres es veu el Tibidabo», totalment rebutjables, que caldria evitar amb molt de compte i amb el màxim rigor, podem dir *És un senyor l'avi del qual havia fet' la guerra de Cuba* i *Té una casa de les finestres de la qual es veu el Tibidabo*. Encara que aquestes construccions són poc usuals en la llengua parlada, que recorre en aquests casos al relatiu universal *que*, avui, després de més de seixanta anys de la seva reintroducció en la llengua literària, ja no han de semblar estranyes a ningú.

Importa d'assenyalar, però, que en algun cas és totalment innecessaria de recórrer a aquesta perífrasi.

Si bé una construcció com *Treballa en una empresa que el director és amic meu*, usual en la llengua col·loquial, no es considera admissible en la llengua literària, i la normativa prescriu que cal dir *Treballa en una empresa el director de la qual és amic meu*, al costat de la solució anàloga *Treballa en una empresa el director de la qual la farà ensorrar*, podem dir igualment, expressant el mateix sentit, i amb caràcter preferent, *Treballa en una empresa que el director farà ensorrar*. Per què aquesta diferència de possibilitats? Perquè en el segon cas, el grup nominal *una empresa* ha de constituir el complement directe de l'oració subordinada i això permet de recórrer-hi com a antecedent del relatiu *que*, el qual, com és ben sabut, té la capacitat de representar aquesta mena de complements. Notem que aquest complement, en la construcció resolta amb la perífrasi de valor possessiu, és representat pel pronom feble *la*: *la farà ensorrar*. Vet aquí un exemple d'aquesta construcció en l'ús de Fabra («Converses filològiques»): *...mots que llur forma sola delata immediatament com a forasters.*

Albert Jané